

Yttrande

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna,
Kristdemokraterna

2023-10-23

23. SLK-2023-00408

Yttrande angående Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

Yttrandet

Det är viktigt att hitta vägar för att stärka arbetet med fornlämningsvården. Remissvaren visar tyvärr att de i motionen föreslagna uppdragen skulle kräva mycket tid och arbete att genomföra samtidigt som effekterna bedöms som begränsade. Därför avslår vi motionen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-28

Diarienummer 0408/23

Handläggare

Hedwig Andrén

Telefon: 031-368 02 33

E-post: hedwig.andren@stadshuset.goteborg.se

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

Motionen

Rasmus Ragnarsson (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och andra intressenter ta fram en handlingsplan för att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Uppdraget ska även inkludera att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar.

Motionären menar att kulturpolitikens främsta syfte är att stärka intresset för och sprida kunskap om den lokala kulturen och historien. Området där Göteborg ligger har varit bebott i tusentals år och det finns tusentals lämningar som våra förfäder lämnat efter sig. Det kan röra sig om en milsten, gravhög eller till exempel stenrösen.

Motionären anser att kommunen behöver, tillsammans med andra intressenter däribland hembygdsföreningar, undersöka hur det långsiktigt går att involvera fler människor i bevarandet, skötseln och tillgängliggörandet av kulturarvet i allmänhet men också fornlämningar i synnerhet där kommunen ska kunna erbjuda handledning i detta arbete.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till kulturnämnden och stadsmiljönämnden.

Remissinstansernas svar framgår i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Kulturnämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande SD Yrkande S, V och MP Yttrande SD Omröstning	Nämnden ser positivt på engagemanget i frågan om stadens fornlämningar, men bedömer att uppdraget inte går att prioritera inom nuvarande ekonomiska ramar. En ökad samordning mellan nämnder är en fråga för hela staden som nämnden ser positivt på men nämnden bedömer att det kräver ekonomiska resurser.

	Protokollsanteckning L, M, D och KD	
Stadsmiljönämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.	Stadsmiljönämnden ansvarar för skötseln av marken och fornlämningarna medan det är kulturnämnden som innehar sakkunskapen. Nämnden bedömer att förslagen kräver mycket tid och arbete för att genomföra, både när det gäller ökad samverkan med berörda nämnder och andra intressenter samt att utveckla systemet med fornlämningsfaddrar. Detta skulle kräva en långsiktig omprioritering av resurser eller utökning av befintlig ram.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att genomföra förslaget krävs en omprioritering av resurser alternativt tillskjutande av resurser. Hur mycket resurser som behövs beror på omfattningen av uppdraget men för att göra en reell skillnad bedöms behovet vara betydande i omfattning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Natur- och kulturvård går ofta hand i hand, då man genom riktad fornlämningsvård kan hålla landskapet öppet och därigenom främja livsmiljöerna för hotade arter i den lokala floran och faunan. Förslaget kan också innebära en ökad skötsel av ängs- eller betesmark där fornlämningen återfinns vilket stärker den biologiska mångfalden.

Bedömning ur social dimension

Ett genomförande av motionens förslag att öka allmänhetens engagemang i arbetet med fornlämningsvård skulle kunna ge positiva sociala effekter, främst för gruppen äldre som tenderar att vara mest aktiv i ideella föreningar. Äldre utgör en huvuddel av fornlämningsfaddrarna som finns. Ökad samverkan med staden skulle sannolikt även ge positiva effekter för föreningslivets relation till staden. Detta skulle gå i linje med det lokala miljömålet *Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö*, med delmål *Göteborgs Stad säkrar tillgången till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster*, vilket visar att den sociala dimensionen hänger samman med den ekologiska. I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 anges att ”Tillgång till kulturarv, inspiration, odling, mötesplatser, naturupplevelser och rekreation ger långtgående positiva effekter på folkhälsa och livskvalitet.”

Detta miljömål hänger samman med det nationella miljömålet *God bebyggd miljö* och därigenom med det internationella Agenda 2030-målet *Hållbara städer och samhällen* samt *God hälsa och välbefinnande*.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Kulturnämndens handlingar 2023-08-28 § 163
3. Stadsmiljönämndens handlingar 2023-09-21 § 211

Handling 2023 nr 83

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

Kulturpolitikens främsta syfte är att stärka intresset för och sprida kunskap om den lokala kulturen och historien. Med Göteborgs långa och händelserika historia borde detta inte vara ett problem. Området där Göteborg ligger har varit bebott i tusentals år och idag känner vi till tusentals lämningar som våra förfäder lämnat efter sig. Det kan röra sig om en milsten, gravhög eller till exempel stenrösen.

Dessa fornlämningar befinner sig däremot under ständiga hot. De hotas till följd av okunskap, skadegörelse, ovarsamhet och igenväxning. Våra fornlämningar och vårt gemensamma kulturarv behöver mer tillsyn och mer omsorg - inte mindre. Trots detta och de många programförklaringarna om att utveckla och tillgängliggöra kulturarvet för fler av våra medborgare spelar kulturarvet en undanskymd roll i stadens kulturpolitik. Vi ser stora behov av att ta ett helhetsgrepp kring frågan om stadens fornlämningar samt utveckla det system med fornlämningsfaddrar som redan finns.

Tillsyn och uppmärksamhet från människor i lokalsamhället som på frivillig basis sköter och övervakar fornlämningar är nog det bästa skyddet vi har för att främja ett levande kulturarv. Ett sätt att involvera människor och inte minst lokalbefolkningen i bevarandet och skyddandet av fornlämningar är införandet av "faddersystem". Detta har skett i ett flertal län och regioner i Sverige. Även i Göteborg finns det idag en möjlighet att ansöka om att bli "fornlämningsfadder" via stadsmuseet. Som fornlämningsfadder har du uppsikt över en eller flera fornlämningar. Det kan även inkludera tillsyn av fornminnet, rapportering av skadegörelse, att hålla det rent och att faddern klipper runt det för att det inte ska försvinna i vegetationen.

Idag finns det uppskattningsvis ett tjugotal faddrar som tillsammans bevakar cirka 50-tal fornlämningar, samtidigt som vi vet att det finns tusentals kända fornlämningar i Göteborgs kommun. Därmed är verksamheten oerhört begränsad i sitt omfång och skulle med fördel kunna utökas rätt rejält.

För att stärka arbetet med att bevara och synliggöra kulturarvet anser vi att ett bredare grepp behöver tas. Kommunen behöver, tillsammans med andra intressenter (däribland hembygdsföreningar), undersöka hur vi långsiktigt kan involvera fler människor i bevarandet, skötseln och tillgängliggörandet av kulturarvet i allmänhet men också fornlämningar i synnerhet. Givetvis ska det kunna erbjudas handledning i detta arbete.

Kulturarvet har förstås ett egenvärde men en bättre fornlämningsvård skulle också kunna få indirekta positiva effekter på turistnäringen. Bättre tillvaratagna, skyltade, tillgängliggjorda och marknadsförda fornlämningar skulle kunna öka turismen och antalet övernattningar i Göteborg. Näringslivet skulle med andra ord gynnas av en bättre fornlämningsvård.

En ytterligare fördel skulle vara friskvårdsaspekten. Normalt blir det inte tal om regelbundna ”fysiska övningar” men en försiktig renovering av sönderfallande gårdesgårdar är ett stort jobb, liksom röjning av stigar till och från fornlämningarna.

Avslutningsvis är det vår uppfattning att fler skulle vilja involveras i arbetet med att bevara och synliggöra stadens kulturarv om de bara gavs kunskapen och redskapen för att göra det. Att fler vill involvera sig tror vi blir en avgörande framgångsfaktor för att uppnå målsättningen i Göteborgs stads kulturprogram om att vi ska främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och andra intressenter ta fram en handlingsplan för att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen.
2. Uppdraget skall även inkludera att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar.

Rasmus Ragnarsson (SD)

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

§ 163, 0295/23

Beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motionen av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården, med hänvisning till kulturförvaltningens redovisning.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.

Handlingar

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2023-08-07.

Yrkande 2023-08-24 från (SD) enligt bilaga 1 till protokollet.

Yrkande 2023-08-28 från (S) (V) (MP) enligt bilaga 2 till protokollet.

Yttrande 2023-08-27 från (SD) enligt bilaga 3 till protokollet.

Yrkanden

Under överläggningarna i ärendet läggs följande förslag:

- Rasmus Ragnarsson (SD) yrkar bifall till yrkande från SD.
- Förste vice ordförande Grith Fjeldmose (V) yrkar bifall till yrkande från S, V och MP.

Ordförande Pär Johansson (S) ställer yrkandena under proposition och finner att kulturnämnden bifaller yrkandet från S, V och MP.

Omröstning begärs.

Propositionsordning

Föreslagen propositionsordning "Ja för bifall till yrkande från S, V och MP samt Nej för bifall till yrkandet från SD" godkänns.

Omröstning

Gustaf Engbusk (S), Karl Johan Nordensten (MP), Maja Bentzer (V), förste vice ordförande Grith Fjeldmose (V) samt ordförande Pär Johansson (S) röstar Ja.

**Utdrag ur protokoll
Kulturnämnden**

Sammanträdesdatum: <!sammanträdesdatum>

Rasmus Ragnarsson (SD) röstar Nej.

Anneli Rhedin (M), Ivana Westberg (M), Mariana Lundaby (KD), AnnaSara Perslow (C) och andre vice ordförande Ewa Jablonska (L) avstår från att rösta i voteringen.

Med röstsiffrorna 5 Ja mot 1 Nej bifaller kulturnämnden yrkandet från S, V och MP.

Protokollsanteckning

Ledamöter och tjänstgörande ersättare för (L), (M), (D) och (KD) låter anteckna följande till protokollet:

Även om frågan väckt av motionären om fornlänningsarbetet känns viktigt, är förslaget om att finansiering bör hänskjutas till partiernas ordinarie budgetprocessen något som vi för tillfället inte kan ställa oss bakom.

Reservation

Rasmus Ragnarsson (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för yrkandet från SD.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen.

Dag för justering

2023-09-01

Vid protokollet

Sekreterare

Jonna Segerberg

Ordförande

Pär Johansson

Justerande

Ewa Jablonska

Yrkande
2023-08-24

Sverigedemokraterna

Yrkande angående yttrande till kommunstyrelsen över motion av Rasmus Ragnarsson (SD).

Förslag till beslut

I Kulturnämnden:

1. Att den av Rasmus Ragnarsson (SD) väckta motionen tillstyrks med tillägget att frågan om finansiering vid bifall i Kommunfullmäktige bör hänskjutas till partiernas ordinarie budgetprocess.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som eget yttrande.

Från Sverigedemokraternas sida ser vi frågan om fornlämningsvård som angelägen. Tyvärr finns det, som Göteborgs Posten kunde rapportera den 11 juni i år¹, fall där fornlämningar hotas att skadas till följd av skadegörelse, ovarsamhet eller okunskap. Precis som tjänsteutlåtandet beskriver är det också enligt Kulturmiljölagen (1988:950) en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att det ansvaret delas av alla (kommunen inräknat). Från Sverigedemokraternas sida tror vi att kommunen kan bidra mer i arbetet för att förstärka ett redan existerande och uppskattat uppdrag som kulturförvaltningen bedriver.

I likhet med tjänsteutlåtandet bedömer vi att mer resurser krävs till arbetet än vad förvaltningen idag tilldelats. Vi har förståelse för att det inte finns utrymme för ett mer ambitiöst arbete kring fornlämningsvården inom ramen för den snålt tilltagna rödgröna budgeten. Vid bifall av förslaget i Kommunfullmäktige bör därför frågan om finansiering också hänskjutas till den ordinarie budgetprocessen.

Med detta i åtanke anser vi att motionen bör kunna tillstyrkas.

¹ <https://www.gp.se/kultur/kultur/g%C3%B6teborgs-forntida-labyrint-bortgl%C3%B6md-och-vansk%C3%B6tt-1.101718154>

Yrkande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2023-08-28

Diarienummer 0295/23

Yrkande angående yttrande till kommunstyrelsen över motion av Rasmus Ragnarsson (SD)

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motionen av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården, med hänvisning till kulturförvaltningens redovisning.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.

Yrkandet

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande tar upp att motionens förslag skulle ge positiva men möjligen begränsade effekter ur ekologisk och social synvinkel. Vidare bedöms motionens förslag inte möjligt att prioritera inom nuvarande ekonomiska ramar. Förvaltningen bedömer även att önskemål om en viss inriktning i museets verksamhet inte är förenlig med Museilagens (2017:563) femte paragraf och principen om armlängds avstånd. Med hänvisning till redovisningen i förvaltningens tjänsteutlåtande avstyrker vi motionen, samt översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Yttrande
2023-08-27

Sverigedemokraterna

Yttrande angående yttrande till kommunstyrelsen över motion av Rasmus Ragnarsson (SD).

Med anledning av de rödgrönas yrkande om att avstyrka motionen finns det anledning att göra några förtydliganden i syfte att undvika missförstånd.

1. I likhet med de rödgrönas yrkande bedömer även vi att uppdraget inte kan prioriteras inom nuvarande ekonomiska ramar. Det är därför vi föreslagit att yrkandet ska tillstyrkas med tillägget att finansieringen hänskjuts till partiernas ordinarie budgetprocess. Vid bifall av motionen ges förvaltningen därför ett uppdrag, men med politikens goda minne skjuts genomförandet upp tills dess att finansiering kan säkerställas. Vi bedömer att detta ger en möjlighet för de rödgröna att visa att de bryr sig om fornlämningsfrågan men samtidigt skjuta upp den - till den dagen de rödgröna anser det vara värt att satsa på kulturen på nytt. Vi förstår utifrån yrkandet att den dagen ligger långt borta.
2. De rödgrönas yrkande påstår vidare att "Förvaltningen bedömer även att önskemål om en viss inriktning i museets verksamhet inte är förenlig med Museilagens (2017:563) femte paragraf och principen om armlängds avstånd".

Detta stämmer inte. Däremot skriver förvaltningen i tjänsteutlåtandet att "...om uppdrag ges till museerna om specifika innehållsliga satsningar ska museilagens femte paragraf och principen om armlängds avstånd beaktas". Det vill säga *om* motionen bifalles av Kommunfullmäktige och en handlingsplan upprättas ska förvaltningen utforma den i enlighet med gällande lagstiftning och principen om armlängds avstånd. Från Sverigedemokraternas sida ser vi detta som en självklarhet. Förvaltningen ska alltid följa aktuell lagstiftning vid implementering av politiska beslut.

Till skillnad från det uppdrag de rödgröna exempelvis gav förvaltningen i 2023 års budget om 'att museerna skulle uppmärksamma industriarbetares historia genom utställningar' avser inte detta förslag att detaljstyra museernas innehåll, utan snarare skapa en övergripande struktur för ett i stort sett existerande arbete. Något vi finner nödvändigt för att stärka arbetet med fornlämningsvården.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-07

Diarienummer 0295/23

Handläggare

Karolina Kegel

Telefon: 031-368 36 20

E-post: karolina.kegel@kultur.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden anser, med hänvisning till kulturförvaltningens redovisning, att motionen av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården är besvarad.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.

Sammanfattning

Rasmus Ragnarsson (SD) har i kommunfullmäktige lagt fram en motion om att stärka arbetet med fornlämningsvården. Kommunstyrelsen har sänt motionen på remiss till kulturnämnden och stadsmiljönämnden för yttrande senast 2023-09-26.

Motionären menar att tillsyn och uppmärksamhet från lokalsamhället är det bästa skyddet för att främja ett levande kulturarv. Kommunstyrelsen föreslås därför få i uppdrag att ta fram en handlingsplan i samverkan med berörda nämnder och exempelvis hembygdsföreningar för att stärka arbetet med fornlämningsvården. Uppdraget ska även innefatta undersökning av förutsättningarna att utveckla systemet med fornlämningsfaddrar som finns vid Göteborgs stadsmuseum.

Motionens förslag anknyter till flera av stadens miljömål och kulturförvaltningen menar att det skulle kunna ge positiva men möjligen begränsade effekter ur ekologisk och social synvinkel. Förslaget förutsätter långsiktig finansiering, även om en potentiellt positiv men begränsad ekonomisk påverkan kan finnas genom turistnäringen.

Kulturförvaltningen genom Göteborgs stadsmuseum arbetar idag i begränsad omfattning med fornlämningsvård men samverkar också med andra instanser i frågan. Göteborgs stadsmuseum prioriterar stora processer med omfattande påverkan på museets verksamhet, i nuläget flytt av museisamlingarna till nya magasin. Motionens förslag bedöms därför inte möjligt att prioritera inom nuvarande ekonomiska ramar. Förvaltningen bedömer även att önskemål om en viss inriktning i museets verksamhet inte är förenlig med Museilagens (2017:563) femte paragraf.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ett antagande av förslagen i motionen skulle kräva personella resurser för att kunna genomföras och följas upp långsiktigt. Dessa resurser finns inte i dagsläget utan skulle behöva tillföras.

I motionen anges att bättre tillgängliggjorda fornlämningar indirekt har möjlighet att positivt påverka turismen i staden och därigenom de lokala verksamheter som lever av turismen. Denna påverkan bedöms potentiellt vara positiv men begränsad i omfattning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Natur- och kulturvård går ofta hand i hand, då man genom riktad fornlämningsvård kan hålla landskapet öppet och därigenom främja livsmiljöerna för hotade arter i den lokala florin och faunan.

Förslaget bedöms därför kunna ha en positiv inverkan på de två lokala miljömålen *Göteborg har en hög biologisk mångfald* med delmålet *Göteborgs Stad sköter och skyddar arters livsmiljöer så att naturvärdena utvecklas*, samt *Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön* (Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030). Dessa mål hänger samman med de nationella miljömålen *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv* och därigenom med de internationella miljömålen *Hållbara städer och samhällen* samt *Ekosystem och biologisk mångfald* i Agenda 2030.

Genom att dessa miljömål berörs hänger den ekologiska dimensionen ihop med den sociala, då förslaget även kan ha positiv inverkan på stadens miljömål *Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö*.

Motionens förslag förväntas därmed generellt ha positiv inverkan ur ekologisk synvinkel, men omfattningen av denna påverkan är svår att bedöma eftersom den avgörs av skala och inriktning.

Bedömning ur social dimension

Ett genomförande av motionens förslag att öka allmänhetens engagemang i arbetet med fornlämningsvård skulle kunna ge positiva sociala effekter, främst för gruppen äldre som tenderar att vara mest aktiv i ideella föreningar och bland vilken huvuddelen av fornlämningsfaddrarna finns. Ökad samverkan med staden skulle sannolikt även ge positiva effekter för föreningslivets relation till staden. Detta skulle gå i linje med det lokala miljömålet *Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö*, med delmål *Göteborgs Stad säkrar tillgången till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster*, vilket visar att den sociala dimensionen hänger samman med den ekologiska. I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 anges att ”Tillgång till kulturarv, inspiration, odling, mötesplatser, naturupplevelser och rekreation ger långtgående positiva effekter på folkhälsa och livskvalitet.” Detta miljömål hänger samman med det nationella miljömålet *God bebyggd miljö* och därigenom med det internationella Agenda 2030-målet *Hållbara städer och samhällen* samt *God hälsa och välbefinnande*.

Förslagets inverkan ur social synvinkel skulle därmed vara positiv, men sannolikt begränsad i omfattning.

Bilaga

Remiss från kommunstyrelsen 2023-04-12 angående motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården.

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Kulturnämnden har att ta ställning till en motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården genom att kommunstyrelsen tar fram en handlingsplan samt undersöker förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2023-09-26.

Förvaltningen redovisar i föreliggande tjänsteutlåtande hur ansvarsförhållandet kring stadens fornlämningar ser ut, samt befintligt arbete med vård och tillgängliggörande av fornlämningar och fornfynd inklusive museilag och samlingsförvaltning, och föreslår att kulturnämnden med detta anser motionen besvarad.

Beskrivning av ärendet

Rasmus Ragnarsson (SD) har i kommunfullmäktige lagt fram en motion om att stärka arbetet med fornlämningsvården. Kommunstyrelsen har sänt motionen på remiss till kulturnämnden och stadsmiljönämnden för yttrande senast 2023-09-26.

Motionären menar att det finns ett stort behov att ta ett helhetsgrepp om frågan kring stadens fornlämningar, som befinner sig under hot till följd av bland annat skadegörelse, ovarsamhet och igenväxning. Tillsyn och uppmärksamhet från lokalsamhället är enligt motionären det bästa skyddet för att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Motionären pekar här på systemet med fornlämningsfaddrar som finns vid Göteborgs stadsmuseum som ett gott exempel, men med alltför begränsat omfång. Slutligen menar motionären att bättre tillgängliggjorda fornlämningar indirekt har möjlighet att påverka såväl folkhälsan som turismen i staden positivt.

Motionären föreslår därför att kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en handlingsplan i samverkan med berörda nämnder och andra intressenter, däribland hembygdsföreningar, för att stärka arbetet med fornlämningsvården. Därtill föreslås att uppdraget ska innefatta undersökning av förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar som finns vid Göteborgs stadsmuseum.

Förvaltningens beredning av ärendet

Kulturförvaltningen har i beredningen av ärendet fört dialog med stadsmiljöförvaltningen.

Ansvarsförhållanden kring stadens fornlämningar

Kulturmiljölagen (1988:950) slår fast att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön, samt att ansvaret för detta delas av alla. Fornlämningar är lämningar i landskapet efter människors verksamhet före 1850, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna.

Länsstyrelsen är ansvarig myndighet i frågor om fornlämningar i regionen. Staten avsätter årligen pengar för kulturmiljövård, som kan sökas från länsstyrelsen av enskilda eller organisationer för avgränsade åtgärder.

Stadsmiljöförvaltningen förvaltar grönområden på kommunal mark. Enstaka fornlämningar vårdas och tillgängliggörs av stadsmiljöförvaltningen som en del av park- och naturvården.

Via kulturnämndens reglemente har nämnden i uppdrag att ansvara för vård och aktivt förvaltande av sina samlingar. Där ingår arkeologiska föremål som tillvaratagits från

fornlämningar i staden och som enligt kulturmiljölagen erhållits genom begäran om fyndtilldelning från Riksantikvarieämbetet. Vid Göteborgs stadsmuseum finns enheten för kulturmiljö som även har i uppdrag att bevaka kulturmiljön, däribland fornlämningar, i stadens plan- och byggprocesser samt att förmedla kunskap och forskningsresultat om dessa för allmänheten genom publik verksamhet. Som en del av den kunskapsuppbyggande verksamheten bedrivs i viss omfattning även uppdragsarkeologi, det vill säga arkeologiska utgrävningar i samband med exploatering av mark.

Befintligt arbete med vård och tillgängliggörande av fornlämningar och fornfynd

Befintlig fornlämningsvård vid Göteborgs stadsmuseum

Som en del av Göteborgs stadsmuseums publika och kunskapsförmedlande verksamhet arbetar museet i mindre omfattning med fornlämningsvård, däribland:

- Hantering av befintliga skyltar vid stadens fornlämningar, av vilka huvuddelen sattes upp på 1970-talet. 2021 inventerades samtliga skyltar med förslag på åtgärder och prioritering vid exempelvis skador (Kulturmiljörapport 2022:01).
- Faktaunderlag till skyltning som initieras av andra aktörer, exempelvis andra förvaltningar och privata aktörer.
- Samordning av fornlämningsfaddrar. Faddrarna utgörs av privatpersoner och ideella organisationer som ansöker om att få sköta om en eller flera fornlämningar genom att plocka skräp, klippa sly och rapportera om eventuella skador. I dagsläget finns omkring 30 faddrar som sköter dryg 50 fornlämningar i kommunen.

Samverkan kring fornlämningsvård inom staden och regionen

Kulturförvaltningen genom Göteborgs stadsmuseum samverkar med länsstyrelsen och andra kulturhistoriska museer i regionen genom en regional fornvårdsgrupp där exempelvis frågor om skyltning och vård av kulturmiljöer tas upp. Inom staden samverkar museet med stadsmiljöförvaltningen genom regelbundna möten där frågor kring skötsel av stadens grönområden diskuteras.

Aktiv samlingsförvaltning

Arbetet med de arkeologiska samlingarna är en del av Göteborgs museers kärnuppdrag. Samlingarna förvaltas och tillgängliggörs genom exempelvis utställningar och föredrag samt genom extern forskning. Just nu ligger fokus i den aktiva samlingsförvaltningen på att möjliggöra en säker och effektiv flytt av stadens samtliga museisamlingar till nya magasin. Stadens museisamlingar omfattar närmare 1,2 miljoner objekt. Arbetet som innefattar såväl förberedelser, genomförande av flytt och etablering av drift kommer utifrån aktuell tidplan att pågå fram till år 2030.

Förvaltningens synpunkter, bedömning och förslag

Utifrån motionens förslag bedömer förvaltningen att ansvaret för ett genomförande av uppdraget till del skulle hamna på kulturnämnden. Utifrån omfattningen på de ekonomiska ramar som förvaltningen har, och utifrån Museilagens (2017:563) femte paragraf att museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll, bedömer kulturförvaltningen att redan politiskt beslutade processer med djupgående påverkan på verksamheten ska prioriteras, däribland det omfattande arbetet inför flytt av museernas samlingar till nya magasin.

Ett genomförande av motionens förslag skulle kräva tillskott av personalresurser och därmed långsiktig finansiering. Kulturförvaltningen ser positivt på engagemanget i frågan om stadens fornlämningar, men bedömer inte att uppdraget skulle gå att prioritera inom nuvarande ramar. Även ökad samordning mellan nämnder är en fråga för hela staden som förvaltningen ser positivt på, men som också kräver ekonomiska resurser.

Sammanfattningsvis bedömer kulturförvaltningen att om uppdrag ges till museerna om specifika innehållsliga satsningar ska museilagens femte paragraf och principen om armlängds avstånd beaktas. Professionen har ansvar för att verksamheten utförs med utgångspunkt i museernas ämnesområde och i enlighet med lagens bestämmelser.

Med hänvisning till redovisningen i föreliggande tjänsteutlåtande föreslår förvaltningen att kulturnämnden anser att motionen av Rasmus Ragnarsson (SD) är besvarad, samt att nämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Britta Söderqvist

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Museer och konsthall

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2023-09-21

§ 211 Ärendenummer SMF-2023-02861**Svar på remiss - Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården****Beslut**

1. Stadsmiljönämnden beslutar att avstyrka motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.
2. Stadsmiljönämnden beslutar att justera ärendet omedelbart.

Justering

Omedelbar justering

Handlingar

Stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande med följande bilaga:

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården.

Yrkanden

Leslie Thorén (SD) yrkar att stadsmiljönämnden tillstyrker motionen.

Ordförande Joakim Larsson (MP) och Toni Orsulic (M) yrkar bifall på stadsmiljöförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande Joakim Larsson (MP) ställer proposition på yrkandet från Leslie Thorén (SD) mot stadsmiljöförvaltningens förslag. Han finner att stadsmiljönämnden beslutar enligt stadsmiljöförvaltningens förslag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-28

Diarienummer SMF-2023-02861

Handläggare

Katarina Gustafsson

Katarina.gustafsson@stadsmiljo.goteborg.se

Svar på remiss - Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården

Förslag till beslut

I stadsmiljönämnden

1. Stadsmiljönämnden beslutar att avstyrka motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.
2. Stadsmiljönämnden beslutar att justera ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Rasmus Ragnarsson (SD) har i kommunfullmäktige lagt fram en motion om att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Kommunstyrelsen har sänt motionen på remiss till stadsmiljönämnden och kulturnämnden för yttrande. Motionären föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och andra intressenter ta fram en handlingsplan för att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Uppdraget skall även inkludera att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar.

För den mark stadsmiljönämnden ansvarar för ingår ansvaret för fornlämningar. Förvaltningen arbetar med att löpande genomföra åtgärder inom befintlig ram och utifrån politiska prioriteringar. Den fornlämningsvård som stadsmiljöförvaltningen genomför är dock begränsad och sker främst i samband med annan skötsel. Förvaltningen ser att mer arbete kan göras för att stärka arbetet med fornlämningar, samt att en bra väg framåt skulle vara ett förvaltningsövergripande arbete och att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar. Motionärens förslag bedöms dock kräva mycket tid och arbete för att genomföra vilket skulle kräva en omprioritering av resurser eller utökning av befintlig ram, vilket förvaltningen bedömer inte är aktuellt. Bedömningen är därför att avstyrka motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att genomföra förslaget krävs en omprioritering av resurser alternativt tillskjutande av resurser vilket inte bedöms vara aktuellt. Hur mycket resurser som behövs beror på omfattningen av uppdraget men för att göra en reell skillnad bedöms det vara betydande i omfattning.

Motionären anger att en bättre fornlämningsvård kan ha indirekta positiva effekter på turistnäringen och näringslivet vilket bedöms vara möjligt men begränsat i sin omfattning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förslaget kan ha synergieffekter med den ekologiska dimensionen då det kan innebära ökad skötsel av ängs- eller betesmarker där fornlämningar återfinns.

Bedömning ur social dimension

Förslaget bedöms ha en positiv påverkan på den sociala dimensionen då det kan stärka allmänhetens engagemang och föreningslivet. Främst positivt bedöms det vara för de äldre åldersgrupperna som tenderar att vara mest aktiv i ideella föreningar och bland vilken huvuddelen av fornlämningsfaddrarna finns. Bedömningen är dock att påverkan är begränsad i sin omfattning.

Bilagor

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att stärka arbetet med fornlämningsvården.

Ärendet

Ärendet är ett remissvar av en motion som Rasmus Ragnarsson (SD) lagt fram i kommunfullmäktige om att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2023-09-26.

Beskrivning av ärendet

Rasmus Ragnarsson (SD) har i kommunfullmäktige lagt fram en motion om att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Kommunstyrelsen har sänt motionen på remiss till stadsmiljönämnden och kulturnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2023-09-26.

Motionären föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och andra intressenter ta fram en handlingsplan för att stärka arbetet med fornlämningsvården i kommunen. Uppdraget skall även inkludera att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar. Motionären menar att fornlämningarna befinner sig under hot på grund av okunskap, skadegörelse, ovarsamhet och igenväxning och att detta kulturarv har en undanskymd roll i stadens kulturpolitik, och att ett helhetsgrepp kring frågan behövs.

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet. I kulturmiljölagen anges vad som är en fornlämning och därmed omfattas av lagskyddet. Fasta fornlämningar ska vara lämningar efter människors verksamhet under forna tider, de ska ha tillkommit genom äldre tiders bruk och vara varaktigt övergivna. Detta gäller dock inte en lämning som tillkommit 1850 eller senare, om inte länsstyrelsen gjort en särskild fornlämningsförklaring.

Ansvar

Kulturmiljölagen slår fast att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön, samt att ansvaret för detta delas av alla. Alla fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen och får inte skadas.

Det är Länsstyrelsen som är ansvarig myndighet för fornlämningar och fornfynd i länet. Fornlämningar ägs av den som äger marken men markägaren behöver ändå tillstånd av länsstyrelsen för att göra ett ingrepp i fornlämningen. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen på något sätt ändra eller skada en fornlämning.

För den mark stadsmiljönämnden ansvarar för ingår ansvaret för fornlämningar som en del i stadsmiljönämndens ansvar för att anlägga, förvalta och utveckla utemiljöer. I stadsmiljönämndens reglemente anges även att nämnden ska förvalta och utveckla områden /... / där särskilda bevarandevärden och/eller skötselintressen finns.

Vidare anges i naturvårdsprogrammet att förvaltningen ska arbeta för att *”Sköta naturområden så att de där förekommande historiska lämningarna bevaras och synliggörs.”* I skogspolicyn anges att *”Forn- och kulturlämningar ska bevaras och skötselåtgärder anpassas efter dessa.”*

Kulturnämnden via Göteborgs stadsmuseum har i sitt uppdrag publika och kunskapsförmedlande verksamhet och där arbetar museet i mindre omfattning med fornlämningsvård

Befintligt arbete

Förvaltningen arbetar aktivt med att genomföra åtgärder inom befintlig ram och utifrån

politiska prioriteringar. Den fornlämningsvård som stadsmiljöförvaltningen genomför är dock begränsad och sker främst i samband med annan skötsel. Exempelvis om en gallring genomförs i skogen tas det samtidigt fram stengårdsgård som finns på platsen eller om exempelvis ängsslåtter genomförs så genomförs även slåtter vid närliggande fornlämningar.

När det tagits fram informationsmaterial om exempelvis naturstigar så lyfts samtidigt de fornlämningar som finns på platsen fram. Det händer att föreningar och privatpersoner kontaktar förvaltningen för att frivilligt sköta om fornlämningar. I de fallen har förvaltningen upprättat enkla skötselavtal med de frivilliga där staden bidrar med kunskap, skötselanvisningar och i vissa fall material. Anledningen till att förvaltningen inte genomför några riktade insatser för fornlämningar är på grund av resursskäl där de ekologiska och sociala värdena har prioriterats över kulturvärden.

Inom kulturnämnden arbetar Göteborgs stadsmuseum, som en del av deras publika och kunskapsförmedlande uppdrag, i mindre omfattning med fornlämningsvård. De hanterar befintliga skyltar vid stadens fornlämningar, av vilka huvuddelen sattes upp på 1970-talet, och tar fram faktaunderlag till skyltar som initieras av andra aktörer. Det är även museet som hanterar samordningen av fornlämningsfaddrarna. Faddrarna utgörs av privatpersoner eller ideella organisationer som ansöker om att få sköta om en eller flera fornlämningar genom att plocka skräp, klippa sly och rapportera om eventuella skador. I dagsläget finns omkring 30 faddrar som sköter dryg 50 fornlämningar i kommunen.

Inom staden samverkar stadsmiljöförvaltningen med museet genom regelbundna möten där frågor kring skötsel av stadens grönområden diskuteras där frågor om fornlämningar kan komma upp.

Förvaltningens/bolagets bedömning

Förvaltningen anser att mer arbete kan göras för att stärka arbetet med fornlämningar, både när det gäller skötselåtgärder samt kunskap- och informationsspridning, samt att en bra väg framåt skulle vara ett förvaltningsövergripande arbete och att undersöka förutsättningarna att utveckla det befintliga systemet med fornlämningsfaddrar, så som motionären föreslår. Stadsmiljönämnden ansvarar för skötseln av marken och fornlämningarna medan det är kulturnämnden som innehar sakkunskapen. Förslaget skulle därför påverka bägge förvaltningar.

Motionärens förslag bedöms dock kräva mycket tid och arbete för att genomföra, både när det gäller ökad samverkan med berörda nämnder och andra intressenter samt att utveckla systemet med fornlämningsfaddrar. Detta skulle kräva en långsiktig omprioritering av resurser eller utökning av befintlig ram vilket förvaltningen bedömer inte är aktuellt. Bedömningen är därför att avstyrka motionen.

Gunilla Åkerström

Anders Ramsby

Avdelningschef

Förvaltningsdirektör

Utemiljöer och stadsliv

Stadsmiljö